

Piotr Ogródzki

Bezpieczeństwo i ochrona ruchomych dóbr kultury na Dolnym Śląsku

16 stycznia 2002 r. w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich „Ossolineum” we Wrocławiu odbyła się Konferencja ThESAURUS 2002.



PROGRAM OCHRONY DÓBR KULTURY ThESAURUS

Program konferencji ThESAURUS został podzielony na cztery bloki tematyczne:

- A** Zagadnienia ogólne – stan ochrony dóbr kultury, propozycje rozwiązań systemowych i szczegółowych.
- B** Ochrona dóbr kultury w działaniach służb mundurowych.
- C** Ochrona dóbr kultury w działaniach służb konserwatorskich.
- D** Ochrona dóbr kultury a firmy ochrony osób i mienia.

W ramach poszczególnych bloków wygłoszono następujące referaty:

- 1** *Zagrożenie dóbr kultury przestępczością – stan obecny i perspektywy* – Piotr Ogródzki, Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych.
- 2** *Projekt ThESAURUS – propozycja skoordynowanej ochrony ruchomych dóbr kultury* – Wojciech Ziółkowski, Muzeum Regionalne w Środzie Śląskiej.
- 3** *Program ochrony obiektów muzealnych i sakralnych oraz innych obiektów, w których zgromadzone są dobra kultury narodowej, prowadzony przez policję przy współdziałaniu innych instytucji państwowych, jako przykładowy model nowych rozwiązań ochrony dóbr kultury* – pod-insp. Wojciech Stawski, Komenda Główna Policji.
- 4** *Bezpieczeństwo i ochrona ruchomych dóbr kultury na Dolnym Śląsku w działaniach policji* – kom. Jan Mikołajczak, Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu.
- 5** *Ochrona dóbr kultury w ramach działania Urzędu Celnego we Wrocławiu* – Mariusz Lange, Urząd Celny we Wrocławiu.
- 6** *Działania Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Konserwatorskiego we Wrocławiu na rzecz ochrony ruchomych dóbr kultury* – Henryk Zieliński, Urząd Konserwatorski we Wrocławiu.
- 7** *Ochrona i bezpieczeństwo zabytków w Archidiecezji Wrocławskiej* – ks. Czesław Mazur, Diecezjalny Konserwator Zabytków.
- 8** *Firmy ochrony osób i mienia a ochrona dóbr kultury* – Zbigniew Szymański, Polska Izba Firm Ochrony
- 9** *Kontrola personelu w pracy z dobrami kultury* – prof. Jerzy Konieczny, KONSALNET Sp. z o.o. we Wrocławiu.

Program ThESAURUS został opracowany w roku 2000 w Muzeum Regionalnym w Środzie Śląskiej. Podstawowym założeniem projektu jest zintegrowana i skuteczna walka ze zjawiskami przestępczości skierowanej przeciwko dobrom kultury, ze szczególnym naciskiem położonym na bezpieczeństwo ruchomych dóbr kultury. W założeniu autorów, program powinien koncentrować, wzmacniać i koordynować jednostkowe wysiłki służb i instytucji, nie zaś dublować podejmowane przez nie działania. Program tworzą cztery wzajemnie uzupełniające się bloki: ThESAURUS LEKTOR, ThESAURUS BAZA, ThESAURUS FORUM, ThESAURUS EDYTOR. Pierwszy blok – ThESAURUS LEKTOR – stanowią specjalistyczne szkolenia dla służb państwowych: policji, straży granicznej, celników, służb leśnych, straży miejskich, firm ochrony osób i mienia. Celem tych szkoleń jest przede wszystkim szeroko pojętej ochrony dóbr kultury, przy uwzględnieniu w pełni zagrożeń lokalnych. Jest bardzo ważne, by do walki z przestępczością przeciwko dobrom kultury przygotowywać w oparciu o realne i rzeczywiste problemy występujące na danym obszarze, w tym wypadku na Dolnym Śląsku. Jako przykład takich szkoleń może służyć opracowany dla Komendy Powiatowej Policji i Straży Miejskiej w Środzie Śląskiej program poświęcony ochronie stanowisk i zabytków archeologicznych rabowanych na terenie powiatu i gminy Środa Śląska. W ramach szkolenia funkcjonariusze zostali poinformowani o charakterze i specyfice stanowisk, sposobach identyfikacji zabytków i rozpoznawaniu śladów rabunku. Prowadzone są wspólne patrole terenowe. W ramach tego samego bloku mieszczą się jeszcze szkolenia skierowane do młodzieży szkolnej. Tematy związane z bezpieczeństwem zabytków i ich wagą poruszane są w ramach lekcji muzealnych.

Drugi blok to ThESAURUS BAZA. W jego zakres wchodzi zorganizowanie internetowego banku informacji o dolnośląskich zabytkach – skradzionych, niszczonej i zagrożonych. Ze zgromadzonych danych w pierwszej kolejności powinni skorzystać pracownicy policji i służb celnych. W tym zakresie podjęto już współpracę z Pracownią Komputerową Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego i Urzędem Celnym we Wrocławiu. Potrzeba stworzenia takiej regionalnej bazy danych wydaje się być celowa. Należy rozważyć tylko, czy obrana droga jest właściwa. Od 15 lat w Ośrodku Ochrony Zbiorów Publicznych gromadzone są informacje o stratach w zakresie dóbr kultury (Centralny Katalog Skradzionych i Zaginionych Dóbr Kultury). Tworzenie od podstaw kolejnego katalogu regionalnego wygląda trochę jak wyważanie otwartych drzwi. Może należałoby się zastanowić nad modernizacją istniejącego programu, który mógłby być podstawą dla katalogów regionalnych, z jednoczesnym stworzeniem mechanizmów, które umożliwiłyby automatyczne przesyłanie danych do katalogu centralnego. W tym zakresie Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych jest otwarty na współpracę.

Trzeci blok to ThESAURUS FORUM, stanowiący płaszczyznę współpracy i współdziałania pomiędzy zainteresowanymi instytucjami i osobami. Zadaniem w tym bloku jest stworzenie silnych więzi pomiędzy współpracującymi instytucjami i osobami. Temu celowi będą służyć cykliczne, interdyscyplinarne konferencje i sesje. Zapoczątkowała je właśnie styczniowa konferencja w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Ostatnim podprogramem jest ThESAURUS EDYTOR, którego nadrzędnym zadaniem jest przetworzenie i popularyzacja wiedzy zebranej w pozostałych podprogramach. Gromadzona w wyniku działań realizowanych w poszczególnych

blokach wiedza powinna być szeroko udostępniana na zewnątrz, zarówno w postaci konwencjonalnych wydawnictw, jak również z wykorzystaniem mediów elektronicznych. Zakłada się również, że w ramach programu będą realizowane własne inicjatywy – opracowania, analizy, realizacje programów badawczych (samodzielnych lub w ramach projektów grupowych). Od roku 2001 trwają prace zmierzające do wdrożenia Programu ThESAURUS do Strategii Województwa Dolnośląskiego.

Pierwsza konferencja w ramach Programu ThESAURUS okazała się wielkim sukcesem. Sala konferencyjna Zakładu Narodowego im. Ossolińskich była pełna. Jej organizatorami było Muzeum Regionalne w Środzie Śląskiej, Zakład Narodowy im. Ossolińskich „Ossolineum” we Wrocławiu, Wydział Kultury i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Dolnośląskie Forum Środowiska Kulturowego „Millenium” we Wrocławiu, Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych w Warszawie, Katedra Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Patronat honorowy nad konferencją objął Marszałek Województwa Dolnośląskiego.

Duże zainteresowanie spotkaniem przejawiały media – prasa, radio i telewizja. Cieszy to, ponieważ od środków masowego przekazu zależy bardzo wiele. Nie wszyscy mogą przybyć na konferencję, toteż im bardziej będzie popularyzowana idea bezpieczeństwa dóbr kultury, tym większa jest szansa na ich zachowanie. Sądzę, że sojuszników i chętnych do pomocy będzie przybywało. Pierwsze, udane spotkanie dobrze wróży programowi w przyszłości. Okazuje się, że mimo trudności finansowych można zrealizować bardzo ambitne tematy, jeżeli znajdą się tylko prawdziwi pasjonaci. Serdeczne podziękowania należą się przede wszystkim dyrektorowi Robertowi Różyckiemu i Wojciechowi Ziółkowskiemu z Muzeum Regionalnego w Środzie Śląskiej oraz wszystkim tym, którzy pomogli w organizacji konferencji. ❖



▲ Poliptyk, *Madonna z Dzieciątkiem i świętymi* skradziona 9 maja 1997 r. z kościoła Św. Benedykta w Angri

Piotr Ogrodzki

Kradzieże dzieł sztuki sakralnej we Włoszech

Przestępczość przeciwko dobrom kultury we Włoszech jest na jednym z czołowych miejsc. W latach od 1970 do 1996 zanotowano ponad 30 000 kradzieży, w trakcie których skradziono ponad 470 000 obiektów (?)

Włochy słyną ze swojego dziedzictwa kulturowego.

Często można spotkać się z twierdzeniem, że zasoby dóbr kultury w tym kraju równe są zasobom pozostałych krajów europejskich. Jest pewnie w tym trochę przesady, ale rzeczywistość nawet w najmniejszych miejscowościach można zobaczyć niezwykle cenne zabytki. W krajobrazie kulturowym znaczące miejsce zajmują zabytki sztuki sakralnej. Dwa tysiące lat chrześcijaństwa pozostawiło wyraźne ślady w całym

kraju. W połączeniu z zabytkami starożytnego Rzymu powstała niezwykle ciekawa kompozycja. Najwięksi architekci, budowniczo-

wie i artyści pozostawili swój ślad w budowach sakralnych i ich wyposażeniu. Na zabytki architektury sakralnej Włoch składa się 95 000 kościołów, 1500 klasztorów i zgromadzeń, 60 000 kaplic, ponad 1000 kościołów cmentarnych, hospicjów

◀ Krucyfiks skradziony z kościoła S. Giovanni Maggiore w Neapolu w 1991 r. (?)

